

Babilon narancsfényben

Márton László

Istenem, Istenem! Lehet-e, hogy most és mindörökké negyed hét és hat óra huszonnyolc perc között sárgás szemű uszkárok ugorjanak át a míniummal pácolt vaskerítéseken, és csimbókos hátukat a harmattól ragadó gyepnek vetvén, rózsaszín lábuk közét a világnak kínálván, szégyentelenül hemperegjenek? Engedheted-e, hogy az illanó gázzal terhes acéltartályok, amelyek alkonyvattájt törpék amfiteátrumává zsugorodnak, hajnalban a felhőkig puffadjanak és elfedjék a kilátást a keserves nyugdíjból összekuporgatott társasházak csüszgörcsbe rándult lakói elől? az oDEOn fényreklámja már kacintani kezd, de a kerge drótok rövidre zárták az első és utolsó betűt, s e monopolizált szemetesláda neved becsmérli, azt is hibásan

az ablakomra hályogzott légy piszok mögül kétfedelű gyakorlógép kúszik a pállott égre, mintha a hadilokomotívok farkából ottragadt fehér bodrú harisnyakötőket akarná egyenlítőhosszúságú szalaggá gömbölyíteni. A tejesember, aki tüdőbajos akkumulátorokkal működő szerén ilyenkor indul utolsó útjára, üvegeit ismét üresen hagyta, és a világkász ritmusát követve rezegetteti őket drótketrecükben, ahelyett, hogy a különböző vízállású lombikokon kiverné egy méltatlanul feledésbe merült korabarokk zeneszerző szonatináját. A sarki vegyeskereskedő banánjai a föld alatti szellőzőcsövek, gőzmosodák és közalkalmazottak mérges kipárolgásának következtében leprabarnává aszalódtak, a közkönyvtárnő, aki hamis anyajegyeket ragaszt bal combjára, kétfityinges lelvapon közli velem, hogy O történetének csonkítatlan kiadása csak párizsi lómészárszékekben kapható. A sziámi ikerautóbu-

szok békésen legelik a makadámról felpattogzó kátránydarabkákat, hasadóanyagtartalmukkal mit sem törődnek: csak az éjjeli köz-és-kéj világitás bekapcsolása után változnak emberevő brontosaurusokká. Beleim már nem nyomják tovább a jóléti állam hig káposztalevét, tömörebb táplálék híján magamagukat csavarintják

csak a tarkójára emlékszem igazán; titkokat sejtettem a gesztenyeszínű konty alól elszabadult fonatok mögött. A háta mögé sündörögtem, és ifjúkori agnoszticizmusomtól tellően fohászkodtam a természetfelelőshöz, hogy a haja merev-sémi szegben előreugró orromba ütközék. Ha a számat tejbegríz szagú bőrére tapaszthatnám, rákos tobzódás lepné el a tátongó pórusokat; ha tömpe ujjaimmal a gégejét araszolhatnám, nikotinszínű lenyomatot hagynék rajta; ha ráugranék és puffadt hasamat az ő domborulataihoz illeszthetném, minden haja szála kiszökülne az izgalomtól

a holdbéli ember utcájában egy nagyothalló MÁV váltókezelő szabadságharcos tábornoknak álcázva az ENCYCLOPEDIA PATAGONICA első negyven kötetére gyűjt könyvrelőfizetéseket; távolabb, a keleti végeken Jehova tanúi macskaszarba taposnak; egy színesfilm laboratórium sötétkamrájába ultraviolet sugarak settenkedtek, és felzabáltak egy meztelen lábszárat, amely SAXON cipőt visel. Szél Frigyes áruháza előtt hat vak vezet egy világot; Bicska Maxi nótáját fújják. A közőnyösen elhaladókat a látószemű átkozza, a bádoggasszát a hályogos tekintetű rázza, az üres zsebüekért a trachomás imádkozik. az egy shillingen alul adakozóknak a szélütött, azon felül az első világháborúban harmadfokú vérbajt szerzett veterán kíván jószerencsét. Szél Frigyes áruházában a cambridge-i egyetem nyugalmazott egyiptológusa elemelt egy pár női kesztyűt — a bíróság előtt töredelmes emberismerést mutatott, és tizenkét havi részletet kért

a szereplvény a göcseji dombok lábánál vonakszik, nekiszusszan-visszacsúszik, az ütközők az egész kocsisoron át egymáshoz koccannak; tízezer fogorvos ügyetlenkedik. Egy nő tűnik fel, mintha a töltés menti szénaboglyákból bújt volna elő, szaladni kezd. Az utolsó kocsira még felkapaszzkodhatott volna, de hiába klopfolta a deszkát, az ajtó nem nyílt ki. Az erőlködéstől merevgörcsbe torzult tatár arcáról azt hittem, hogy a hozzátartozó tarkó birizgálta fel anyagkiválasztásomat. Mire az én fékezőfülkémig jutott, a vonat túllihegte magát a nehezen, ő meg hiába ragadta meg a korlátot, hiába vonatta magát a talpfák hullámfürdőjében, sohasem emelte olyan magasra a lábát, hogy felugorhasék. Elhatároztam, hogy a csuklójáért csak akkor nyúlok, ha már éppen hasra vágódna — hadd bizonyítsam be, hogy önmagában tehetetlen, utána hálásabb lesz

a pályaudvaron libák gágogtak, a merev csőrű gúnárok még nem tudták, hogy ha meghúzom a vészféket, mind vértolulást kapnak. Egy zöld határőrtszt szalonházott, állkapcsa lemezsajtoló gépiességgel zuhant felülről lefelé. A segélymozdony, amely annak idején Lincoln elnököt vitte színházba, még a világtájak rulettjén várakozott, a fináncok petroleum és só után szaglászta. Jómagam egy rémfilmmel teli bádoggobozt szorongattam a hónom alatt, az úti aprósüteményt, még roko-

naim júdásocskjait feledendő, megzabáltam. Ha a filmet másodpercenként huszonnégy kockányi sebességgel húznám bandzsítás elleni üvegeim előtt, ingyen nézhetném végig a Tuskólábú szeretőjének örömtáncát.

a Soho mellékutcáiban olyan szűk a járda, hogy a hímringyók a szemközti ablak redőnyének hasadékain keresztül nyelvüket a szobába ölthetik. A visszhangosított vitustánc automatákkal versenyre kelve, egy fiúiskola énekkara tart erkölcsnemesítő szabadtéri előadást. Kék egyenazkót viselnek a srácok, szivarzsebükön Anjou lilium bomlik egy kettészelt hiéna koponyájából. Hangjukon még a kamaszkor reszelője tántorog, hol az emberi füllel felfogható regiszterek legalsó fokán rekednek, hol meg sem született kismacskák szoprán kínjával ömlik belőlük, hogy

*for a penny on deposit
you may seat upon the closet
and the sight you see is
worthwhile half a crown*

marhavagonokat húzott a mozdony, hat ló vagy hetven kofa fér beléjük. Mire a tarkója kikerült látószögemből, megteltek a negyed-és ötödosztályú szakaszok. A kátránypapírral borított tetőkön ugráltam végig, néha akkorát tapostam a deszkaplafonba, hogy a bentiek Kőbánya alsóig bámulhatták istenke szabad egét. Egy hézag-egy vagon-egy liba-egy csörömpölő-egy hézag-egy kofa; Pehm plébános kettős tornya is idelátszik. A kocsisor lelegejére kerültem, szénbe estem, egy szurtos ember izzó vasrudat döfött volna a fenekembe, ha időben a te-tőre nem kapaszkodom. A mozdony rézfütyülője közben elvisította magát. Menetiránnyal ellenkezően rohantam; még egy hasadékot átugrottam volna, de a talpfák cziffra billentyűkké szaporodtak, csak egy fékezőfülkében volt hely. Olajos fogantyú, rozsdás fogaskerék, megpenészedett gőz szaga. A bádogdoboz kiszabadult a hónom alól, és még mielőtt az ajtót magamrazárhattam volna, töltésközi bolygóvá alakult. Hajnal volt még, fehér füstöt fújtam, térdemet a fogaskeréknek támasztottam, ajkam a térdemre. Bordáim közé férközött a fagy, rozspálinkát tizennégy éven aluliaknak nem szolgáltak ki, de se baj. Laktam én már Dániel koromban kazánban is, ott se volt hűvösebb.

az elektromos központ szentek-szentélyében egy önműködő óra magábaszippantott valami banándugót. A világ közepét narancsfény önti el, rózsaszínnel mélyebb álom, lehunyt pillánkon doboló vérkeringésünknel lágyabb árnyalat, amely csak a Skóciába vezető országúton változik borkósav-fényű büfögtetővé. Hej, de miccsoda ország! reménykedtem, amikor egy novemberben, abban a novemberben, amelyben az időről lekoptak a határozók, Dr. Zsivago fordítójának ingatag arcéle mögül feltűnt a narancsfény. Vidám vidék lehet, ha ezer láb magasságból is ilyenek látszik; narancsfény ömlik őfelsége alattvalóinak pufók ábrázatára; tengerparti üdülők homokdűnéin narancsvilágításban holdazik a nagyérdemű fürdőközönség

*my little sister Lilly
is a pro' on Piccadilly
an' me mother is another
on the Strand*

AUFTAKT!

a sarkon, e sarok minden sarkok prototípusává nemesül, imígy süvölt egy rokkant tábla: Asszonyom! Munkánkhoz az ÖN fejére is szükségünk van.

nyugat-indiai szigetek távolbalátó torzonborza mondta nemrég, hogy amit az emberek kérnek, arra minden bizonnyal szükségük is van. Minden bizonnyal. A szűkölködés szűkölő indulata nem is indulhat addig agytekervényes útjára, amíg érzékszerveink pattanásig nem teltek a paranccsal. Ha a kérés gyomorfalborzongató kényszere egyszer felátmad, meg kell adnunk, ami tőlünk telik. Lenne bár feleségem, lányom, viktoriánus nagyanyám, nővérenek anyáskodása miatt elmaradott nemi fejlődés kátyujában pancsoló szoknyás öcsém, vérfertőző unokahúgom, odaadnám én, oda, nem tagadnám meg tőlük. Asszonyom! Munkánkhoz az ÖN fejére is szükségünk van. Pálmafányi kandeláberekből ömlik a narancsfény, kiemeli a trolibuszok pókhálójának szigorú rendjét, a csizolt és durva esőcseppeket amszterdami gyémántkufárok gyakorlatával osztja kétfelé, a kertés magánvárak eleven sövényeit kétségbeejtő labirintusokká tekeri, rövid szárú jampeccsizmák orrán megvillantja a hegyes fémabroncsot, amely még az éjjel fukar magánzók feje lágýába hatol, úriasszonyok költséges plasztikai műtétékkel fülük mögé cibált rancait ismét álluk alá vetíti, sárga zsákruhákat hullaszürkévé jegel, drakulák vértől csepegtő agyarára fogkövet freccsent, félig érett árpától duzzadó szemhéjakra wertheimet lakatol, s ahol a vesztett háborúk győzedelmes csatáinak emlékoszlopaira irányított fényszórók át nem bökik, történelem előtti félhomályban fürdeti a főfalu izgató- és kábítószerekben ázó polgárait. Asszonyom! Munkánkhoz az ÖN fejére is szükségünk van. De mi ez? Közép-afrikai zslugorgatók európai főképvisellete? ilsekochista káderképző tanfolyam kerületi központja? avagy

vasúti vízipuska ormánya himbálódzott előttem, a fékezőfülke ajtaját kölyök szél csapta ki. A látszatellenőrzéstől komolyan b'ijván, visszahajtottam és az ajtó hasadékain át búcsúztam gyermekkorom megsemmisítő megyeszékhelyétől. Valami tulipánoskert búze szűrődött a retinahártyámra; kényes derekú, élősdi terentmények, ki veletek! Cigaretát loptam a latintanáromnak; csontos, fehér fejét alázatosan oldalra döntötte, mellkasa gőzbugattyú sebességével zihált a nikotinéhségtől. Pestre küldenek árvaházba, egy gramm arany a hetibér. A hideg folyosókon tetűfedős tanárok csoszognak, a nagyobbak a kisebbeket verik, a kisebbek pedig a magukét

*my father sells his arse hole
round the Elephant and Castle*

egyszer Miki Mauzt vetítettek a Szkálában; valami rák akaszkodott fekete, csuzlágumi orrába, húzta, húzta. Röhögtem, a széktámlán keresztül nyomtam az előttem kuporgó tag veséjét; egyszer csak tarkón

ütött ez a szó: RÁK. Így mondták, jól hallottam: RÁK. Miki Mauz a sós vízbe merült, én a nyakam csavartam jobbra-balra, de a nevetéstől ernyedte arcokon nem gyúlt rokon szikra. Ki mondta itt, magyarul, hogy RÁK? Szerelmes rablógyilkosok mély értelmű páztorjátéka következett; sportkocsik száguldtak a Haute Corniche-on, hogy az utolsó kanyarban kilóduljanak a Földközi-tenger szilvakék csábítása felé — a bárónő nem akart mindjárt az első éjszaka, de a hátam mögött megint azt mondták, RÁK. Egy kormos képű ember a sor szélén egy skandináv lány fülét harapdálta. Nekem itt ne hallucináljanak: mi az, hogy RÁK? A második film előtt felkelt a kormos képű kolléga, megismertem.

— How do you say crab in Croatian? — Lekonyult képéről a szolgálatkész mosoly, azt hitte, csak ürügyet keresek, hogy lecsaphassam a kezéről a szőke világítótornyot. Ritkán volt neki, féltette.

— Rák. Why?

— You must have stolen that from us, bloody swine — mondtam neki és továbbálltam. Tudtam pedig, hogy ő ért tetten; a horvátok már régen tengerjáró népek valának, amikor Árpád apánkat még Etelka közében puhították

klío szállj le a mélybe s tekints be az úr tudatalattijába. Az utcalámpák éjjeli pihenőjük után vérvörösre hergelik magukat, ballonkabátom szárnyai összeesküvésről susorogtak bársonynadrágomon

a hideg úrön holló repül át / s kihűl a csend / hallod-e csont a csendet / összekoccannak a molekulák

hagyjatok békén vad indulatok, ne tóduljatok szegény fejembe, utcalámpák ne birizgáljátok hályogosodó szaruhártyámat; végig kell gondolnom mindent, nincs már sok időm

a karjaimba esett, előrenyújtottam mindkettőt, hadd essen beléjük. Berántotta az ajtót, gyűszűnyi esőcseppeket rázott le magáról, a hajában ezer bögöly fészkelődött, de az istennek se fordult hátra; végül is látnom kellene az arcát. Hova üljön, hova üljön? Üljön csak az ölembe, arra való. Kétszer se kérte magát, beleült. Hőforrás eredt a combjai közül; talán a tarkójából indulhatott útnak ez a tutajos golfáramlat, ziháló veséi alakították a szándékot energiává, toporzékoló szívbillentyűje lkergette egyre erőszakosabb lökésekkel az ölembe. Zsibbadás állt a derekamba, haláláig olvaszthatatlan ötvözeté forrtunk, együtt földelnek el minket, hogy a harminckettedik század ifjú régészei a göcseji temetkezési formák merőben új elméletével verhessék főbe érlemzesedet professzoraikat.

Kioldott egy kis kampót, a vasablak leesett, a vetések kör-köre négyzegesítve rohant el előttünk. Félhülye terménykereskedő ismerőseim alkorkoriban megkérdezték, hogy férfinak tartom-e magam. Hímrégiókba ereszkedett hangom, minden várható és váratlan helyen kiütököző szörzetem nem győzte meg őket. Férfi pedig nem lehettem, bár már negyedik elemista koromban túlestem Fritz Kahnon, az istállók homályos sarkaiban tartott kölcsönös vizsgálatokon: nekem is van, neked is van... Ha az utcán megpillantottam egy kedvemre való lányt, szemgolyóim mögé rejtettem, ágyamban őriztem hidegrázásos hajna-

lokig. Gerincvelőm megnyugtató mértékben szaporodott, csigolyáim géppisztolysorozatokat sebességével ropogtalt.

— Tudod-e, hogy aki önfertőz, annak tüskék nőnek a tenyerén?
— Ijedten magam elé kaptam, kiröhögtek. Mert aki még azt nem tapasztalta, az csak félelme. Kispuskával sem lőhetsz célba addig, remeg a kezed az idegességtől, a tavasszal beköszöntő pattanások se hámlanak le a képedről, hiába verted be kővel a kupleráj ablakát, hiába szagolgotod a száradó alsónemüket, hiába mégy tanulmányútra a vágóhídra, elszerződhatsz Új-Zélandba tűzhányó kutatónak, vihetsz a moziba alacsonynövési igazolványt: nőt fogj, nem kell erőszakoskodnod, ha erőszakos vagy — megy az magától

lovasszobor alatt ülök, a ló kényes orrából takony pereg, megtörlőnlém, ha lenne nálam KLEENEX papírzsebkendő. A tér négy sarkán, gázlámpák lila csábvilágításában falatozókocsik állnak; meleg kutyát zabál a nép, mosatlan drapp harisnya színű teát iszik hozzá.

— Látott már ilyet? — kérdezi egy turbános urbánus. Az Esti Hírek ultravégső kiadását nyomja az orrom alá. — Kutya szoptat kismacskákat, látott már ilyet?

— Valóban figyelemreméltó jelenség — felelem. Néhány évezred belém rögzött előítélete megakadályoz abban, hogy finn vadászkéssel eltegyem láb alól, pedig mindent összevetve ez lenne a leggyorsabb — és számomra — a legfájdalommentesebb megoldás.

— Elhiszi-e, hogy ezer kutya közül mindössze huszonhárom tagadja meg más, meleg vérű újszülötteinek táplálását? Az anyaszív jótékonyága végtelen.

— Nincs okom arra, hogy ellentmondjak önnek.

— Akkor hát jön? — érdeklődik várakozó, de a tolakodás árnyékától is ment mosollyal.

— Végtelenül sajnálom, de én heteroszexuális vagyok.

— Bocsánat.

— Nem tesz semmit, az én hibám.

— Isten önnel.

— Örvendtem a szerencsének.

ami közel van, fejvesztve száguld, ami távolabb, komótosan ballag a dombok tetejére; a messzi hajlatokban szégyenkező tanyák egy helyben maradnak. A fékezőfülke ablakának négyszögében oszlopos-tornácós rikítóan sárga udvarház kelleti magát, ujjpöccintésnyire lehet tőlünk, de a kanyar után is elkísér. Görögös kúria, trágyadomb, pocsolják, kuvasz kering az udvaron, Csokonai Vitéz Mihály összes művei. A szerelvény majdnem teljes kört ír le. Sárgásbarna, örökké ázó dülőutak, egyenletesen hullámozó telefonhuzalok, bakterházak és szutykos állomásépületek, lapos, a látóhatár széléig húzódó rét; közepén egy lakkfekete bika foltos tehenet döfköd. A boci-boci-tarka az együttérzés legkisebb jelét sem mutatja, bólogat, töppedt térdei megrogyannak, bogni szeretne, de nem mer. A bikának ellenben öröme telhet a dolgban, különben nem íparkodna. A tehen — a barom! — csak túri, kizárólag a fajfenntartási terv teljesítése érdekében adta meg magát

szeretnék a tarkójába harapni, érzem, hogy ő is mocorog. Röviden, de velőtlenül kellene elintézni a dolgot; itt az alkalom, ki vele, férfias-

ságod, jövődö alkotásod fontosabb, mint ennek a magasnyomású fa-zéknak, tudományosan sem bizonyított érzelmi élete.

— Túrd már fel a szoknyádat — mondtam neki, hátra se pillantott, megtette. Meg kellett volna tapasztalnom, hogy mi van ott, mielőtt hozzálatok. Bárcás vén kurva lehetett; átvette a kezdeményezést, úgy ficáinkolt, mintha nekem semmi közöm sem lett volna a cselekményhez.

A vonat szél ellen futhatott, jeges levegő csapott pofon; a nő felkelt belőlem, megrázta magát. Most már igazán hátranézhetne, de nem — csak a szoknyáját tapogatja, hogy nincs-e rajta folt. Rakott szoknya, nem gyűrődik. Gyenge vagyok, remeg az ágyékom, cigarettára kellene gyújtanom, de még nem dohányszom. Úkkon a nő azt mondta: a viszontlátás', és kiszállt. Fáradt olaj szagát éreztem a fékezőfülkében.

Nők vonulnak el előttem, szépségversenyek kacskaringós, végtelen sorfalában. Cserebogárderekúak, begyesek, pirulóak, negyvenéves aszszonyok magabiztosságával, derékig ereszkedő sellőhajúak, nyolccarcélűek, bababőrűek, tökmaglányok, baritonhangú hermafroditák, funérbarnák, zongoralábúak, félmongolok, sáron rózsái, kecskeszőlő-emplőjűek, vadmacska elevenségűek, elvetélt húgom másúak, tengerszemű hölgyek. Menekülnek, hívnak, kínálkoznak, megvetik ágyukat, fenyőillatú pezsgőfürdőbe ülnek, hajamat simogatják, combom tövében kotorásznak, lelkeznek, kotkodácsolnak, negyed lépésre, tétova mozdulatra, félfejbólintásra várnak. Nem nyúlhatok hozzájuk, fogadalom nélküli barát vagyok, szenteltvíz se moshatja le rólam, mélykotrók sem kanalazhatják ki belőlem; nem vágyom és nem undorodom többé, elektromos mikro-rozkópok mélységi élességével figyelem magam

remélem, hogy fiatalon halok meg

(1960)